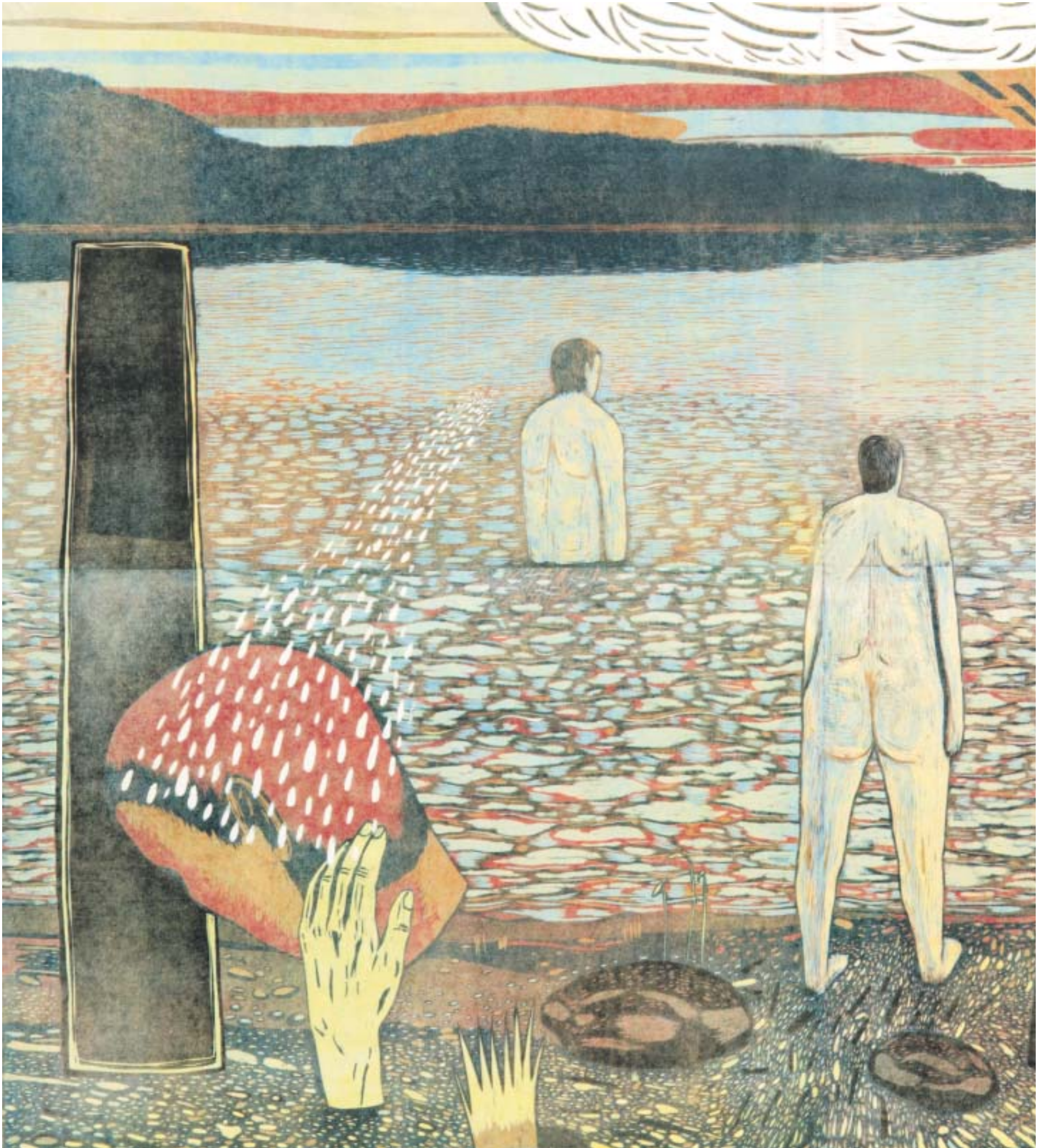

GRAFIIKANLEHTI

Taidegraafikan 9. erikoisjulkaisu • Julkaisija Grafiikanpaja Himmelblau Oy • 1.6.2005 • ISSN 1455-8815

Osmo Rauhala ja pikselien aika	2
Historiaa ja nykyaikaa Finlaysonilla	3
Hugo Simbergin graafinen puutarha	6
Outi H. Mestari K:n silmin	8

Kuutti Lavonen ja enkelien hurma	10
Marjatta Hanhijoki ja mallin merkitys	12
3 x 30+: Pälvi, Tuukka ja Johanna	14
Galleriakumppanit	15

KAUPUNGIN PEILI

Vanhojen tehdaskiinteistöjen siirtäminen kulttuurikäyttöön ei ole uusi tai Suomessa keksitty ilmiö. Ensimmäisiksi taisivat ehtiä Liverpoolin ja Glasgow'n kaltaiset kaupungit, joissa savupiipputeollisuuden häviämisen myötä tyhjentyneet rakennusmassat alettiin nähdä tulevien kulttuuripääkaupunki- ja muiden kehityshankkeiden edullisena kullassa.

Tampereella museokeskus Vapriikin synnystä saadaan kiittää yhtä ainoaa EU-huippukokousta, jota varten piti löytyä tietty määrä tasaisia lattianeliöitä ja lehdistön työskentelytiloja. Vuoden 2011 kulttuuripääkaupungiksi hakeutumista tutkitaan Tampereella, ja hankkeen imuun pääseminen onkin kaupungin kulttuurivälille nyt elintärkeää.

Kulttuurialojen aito arvostaminen poikisi henkistä hyvinvointia kaupunkiin ja edes joitakin luovia ratkaisuja käynnistysvaiheessa olevan tilaaja-tuottajamallin alta tuntuvien tarvearvojen ohi. Kulttuurielämälle suodusta tuesta voi nähdä Tampereen todelliset kasvat.

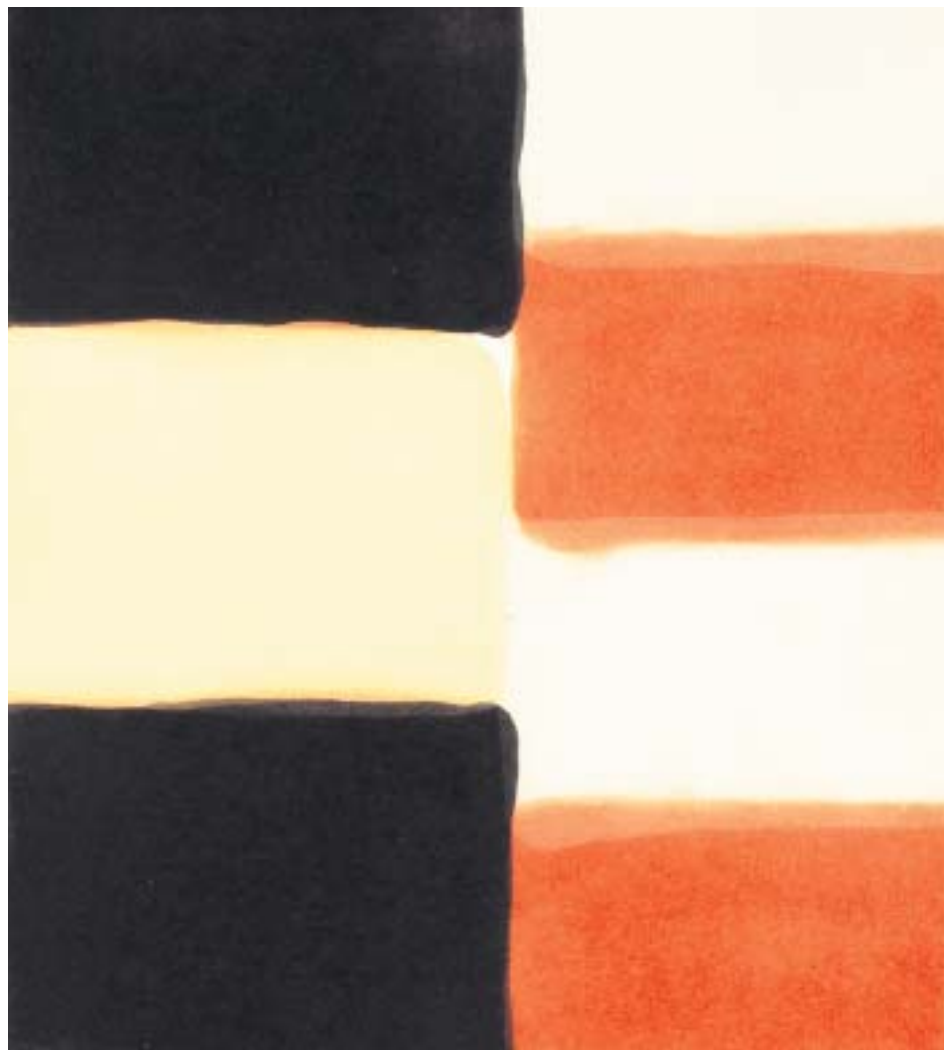
Finlaysonin vanha tehdasalue on nykyään monipuolinen, avoin kaupunki. Työväen keskusmuseo on ollut Höyrykonemuseoineen valmiina jo muutaman vuoden Väinö Linnan aukiolla, ja tänä kesänä voimansa näyttää Museoviraston tarkoin vartioima Kuusvooninkinen, jonka legen-

daarinen, maan ensimmäinen sprinklerikeskus vahtii puuvillankäsittelylaitteiden sijaan kulttuuriväen työhuoneita ja kaksikerroksista, vuokrauseriaatteella toimivaa näyttelytilaa.

Grafiikanpaja Himmelblau on seurannut alueen kehitystä omalta, voimalan turbiinien pyörittämän vesikuohun rytmittäältä paikaltaan vuodesta 1989. Parin viime vuoden aikana on muun muassa tehty oma, pajalla työskenteleviä taidegraafikoita esittelevä kirja ja muutettu uusiin toimisto- ja näyttelytiloihin.

Työpajan ilmapiirissä ovat viihtyneet niin taidemaalari **Sean Scully** kuin **Tee-mu Mäkikin**, ja valmistelut ja vedokset **Outi Heiskanen** näyttelyä varten ovat myös rytmittäneet pajan elämää. On myös mielenkiintoista seurata pajan vedostajien **Janne Laineen**, **Marko Lampisuon** ja **Johanna Pihlajamaan** oman taiteellisen uran etenemistä.

Paja hiljeni **Kain Tapperin** kuolinviestin tultua. Kaikki kaipaavat viime vuoden lokakuussa meidät jättäneen akateemikon suvereenia otetta kuvantekijänä, mutta myös hänen ystävällistä, suoraa katsetaan ja sitä tukea, jota oman paikkansa taidemaailmassa lunastanut taiteilija oli aina nuoremmille tekijöille valmis antamaan.

SEAN SCULLY: Tampere Mirror, 2003. Akvatinta, 32 x 28, sarja 40. Kuva: Studio Jouko Järvinen

Kaikista näistä kohtaamisista, työn lomassa solmituista ystävyksistä muodostuu Himmelblauin historia, joka on pieni mutta sitkeä osa Finlaysonin ja koko työ-kulttuurin rakennemuutosta. Vuosisatoja vanhat kuvanteon tekniikat eivät välttä-

mättä häviä it-maailman bittiavaruuksien tieltä. Tämä lehti, niin biteistä kuin koostuukin, toivottavasti puhuu myös sen puolesta, että huolellisesti vedostetulla taidegraafikalla on paikkansa ja tehtävänsä nopeasti muuttuvassa ajassamme.

Uuden ajan

Osmo Rauhala

TASKUAMULETTI

Johannes Gutenbergin kehittämä präsisi on ollut grafiikan tärkein työkalu lähes 500 vuotta. Painokoneita ja laattoja on kehitelty, mutta perusta on pysynyt samana: kuva painetaan paperille tai jollekin muulle materiaalille. Vaikka tietotekniikkaa on vuosien varrella käytetty työn eri vaiheissa runsaasti, uuden sukupolven sarjallinen kuvataide sai odottaa tälle vuosituhannelle. Tietokoneisiin saatiin DVD:n valmistusasemat ja 1990-luvulla nousun kokenut videotaide sai uuden levitysmuodon. Sarjallinen kuva siirtyi paperilta pikseleiksi.

Uusi tekniikka aukaisi kanavat Internetiin ja lopulta myös matkapuhelimiin. Nokia aloitti 2004 projektin, jonka tuloksena syksyllä samana vuonna avattiin

ensimmäinen matkapuhelimiin suunnattu kuvataidenäyttely. Siinä olivat mukana **William Wegman**, **Louise Bourgeois**, **David Salle**, **Nam June Paik**, **Kati Åberg**, **Stefan Lindfors**, **Juha Hemanus** ja allekirjoittanut.

Lähtökohdat olivat luonnollisesti erilaisia, kuten taiteilijatkin. Yhteinen tekijä oli kuvaruudun pieni koko ja teoksen kesto-aika, noin 30 sekuntia. Aluksi tuntui mahdolliselta löytää järjestystä tapaa luoda mielekäs teos noihin raameihin. Osa taiteilijoista päätyikin vain siirtämään olemassaolevia teoksiaan kännykkäformaattiin. Pian kuitenkin huomasi välineen yhteydet aiempaan kuvataiteeseen. Sarjallisuus liitti tekniikan grafiikkaan. Pieni koko ja mahdollisuus kuljettaa teosta

mukana muistutti puolestaan amuleetteista, pienistä veistoksista ja koruista, joita olemme kantaneet vuosituhansia. Uutta oli elävä kuva.

Liike ja pieni koko johtivat ajatukseni sarjakuvaan ja tein kaksi viisiosaista teosta. Kolmanteen teokseen käytin runkona olemassa olevaa videoteostani *Vastatuuleen*. Toistaiseksi parhaat teokset ovat syntyneet kertomuksen pohjalle. Tarina säilyttää mielenkiinnon ja oivallus voi olla suuri, vaikka kuva on pieni. Haluan silti kehittää tekniikkaa edelleen ja haave olisi luoda pienimuotoinen pikseliteos, joka voisi toimia kuten maalaus. Mieleen tulee kristallien ja jalokivien kaltainen kauneus ja valon vaihtelevuus.

Keväällä 2005 New Yorkissa pieni vaihtoehtoinen taiteilijaryhmä aloitti oman kännykkäteosnäyttelynsä. Suurin osa oli piirroksia ja maalauksia, mutta lienee vain ajan kysymys, milloin väline leviää laajempaan käyttöön. New York Times huomioi näyttelyn positiivisesti ja Nokian pioneerirooli tässä formaatissa tuotiin esiin.

OSMO RAUHALA: Vastatuuleen. Osa videoteoksesta, 2003.

Voi viedä aikaa ennenkuin kännykkäteokset päätyvät arvotaidehuutokauppoihin, mutta jo nyt voi kuvitella miten pienimuotoiset ja edulliset sarjat houkuttelevat uusia ihmisiä kuvataiteen pariin. Oma koelma mukana kulkevassa puhelimesta kuulostaa hauskalta. Mieleen tulevat urheilijoiden kuvien keräily-sarjat.

Niin, vaihdanpa yhden ylimääräisen Nam June Paikin uuteen Wegmaniin.

Grafiikanpaja Himmelblau kesässä Simbergiä ja Kaskipuron koulua

Grafiikanpaja Himmelblauin näyttelytoiminta ulottuu tänä kesänä Tampereelta Savonlinnan kautta Punkaharjun Retrettiin. Tampereen Finlaysonin vanhalla teollisuusalueella vuodesta 1989 lähtien toiminut grafiikanpaja on avannut oman Koskigalleria-näyttelytilan, jossa esitellään kesän ajan Pentti Kaskipuron ja hänen oppilaittensa tuotantoa. Uudistuneessa Finlaysonin helmessä Kuusvooninkisessa, näyttelytila TR1:ssä on kesän ajan esillä Himmelblauin kuratoima kooste Hugo Simbergin grafiikkaa.

Koskigalleriassa tunnelmallisella Finlaysonin kirkolla esitellään näyttely Kaskipuro ja oppilaat. Pentti Kaskipuron teokset saavat ympärilleen suomalaisen grafiikan tekijät Outi Heiskanen, Marjatta Hanhijoen, Mirja Airaksen, Inari Krohnin, Elina Luukasen, Marjatta Nuorevan ja Esa Riipan. Pajankin puolelle saa kurkistaa. 6.6.-20.8. ma-pe 11-18, la 12-16

Kuusvooninkisessa, TR1:ssä Hugo Simbergin piruparat, Johanneksen kirkon luonnokset, realistiset maalaisnäkyvät, teollisuusmil-

jöön kuvaukset ja hellekesäiset Niemenlautan maisemat samassa näyttelyssä. Mukana myös Simbergin valokuvia valokuvakeskus Nykyajan kokoamana. 6.6.-20.8. ti-su 10-18.

Tarustossa Outi Heiskanen ja Inari Krohn Savonlinnan keskustan tunnelmallisessa Galleria Tarustossa Puistokatu 7:ssä esittäytyvät ystävykset ja taiteilijaverit Outi Heiskanen ja Inari Krohn. 26.8. saakka.

Punkaharjulla Taidekeskus Retretissä on esillä Himmelblau tuoretta tuotantoa kattava koelma. Kuutti Lavosen enkelit, Ulla Ranta-

nen, Juho Karjalainen, Tapani Mikkonen, Kirsi Neuvonen sekä uusia tulijoita: taidegraafikot Päivi Hanni, Virve Lilja, Tuukka Pelttonen ja Johanna Pihlajamaa. Mukana myös grafiikan luovat soveltajat Jouko Pullinen ja Juha Merta. 28.8. saakka.

Muista myös nämä:

Outi Heiskanen retrospektiivi Sara Hildénin taidemuseossa 21.8. saakka. Pentti Kaskipuron 75-vuotisjuhlanäyttely Didrichsenin taidemuseossa 21.8. saakka.

Menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus limittyvät

UUDISTUNEELLA FINLAYSONIN ALUEELLA

Antti Järvi

Vielä reilut kymmenen vuotta sitten Finlaysonin alue oli Tampereen kielletty kaupunki. Portinvartijat valvoivat jokaisen tulijan ja menijän askelia.

Nykyään alueelta löytyy monipuolisia kulttuurikohteita ja koko joukko it-alan, mainonnan ja viestinnän ammattilaisia, uudenlaisia porttien avajia ja vartijoita.

Punatiilien ja pumpulinvalkoisten tehdasrakennusten sisällä toimii kymmenkunta ravintolaa. Siellä vedostetaan taidegrafiikkaa, katsotaan elokuvia, tehdään aamun lehteä, esitellään ja tallennetaan työväenperinnettä, näytellään, suunnitellaan mainontaa, opiskellaan taidetta ja luonnostellaan uusia bittiavaruuden ulottuvuuksia. Alueella limittyvät menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus.

Se tapahtui varkain. Tampereen kaupungin keskusta hivuttautui Tammerkosken yläjuoksua ja Finlaysonin aluetta kohti. Vanhojen tehdasrakennusten uumeniin muutti hiljalleen kymmeniä yrityksiä ja kulttuurilaitoksia, jotka edustavat oman aikansa huipputaiteita.

Toisaalta näinhän on aina ollut.

Kun tehdasrakennus Kuusvooninkinen vuonna 1837 valmistui, siat röhkivät vielä aitaauksissa ja hevoset jolkuttivat pit-

kin katuja. Valkoiseksi rapattu kuusikerroksinen rakennus edusti kansainvälistä huipputeknologiaa ja oli puukaupungin keskellä ihme, jota tultiin katsomaan kauempaakin.

Lähes 170 vuotta myöhemmin lasitaiteilija **Vesa Varrela** kuljeskelee rakennuksen sisällä ja hämmästelee sen ajanmukaistumista. Rakennukseen on muuttanut lastenteatteri Teatteri 2000. Pääosan kuusvooninkisen tiloista ovat vallanneet uusi näyttelytila, TR1 ja mediamuseo Rupriikki.

”Tämä on upea, avara ja korkea tila, joka mahdollistaa monenlaisia näyttelyitä. Rakennuksen historiaa on kunnioitettu jättämällä näkyviin jälkiä aiemmasta käytöstä”, Varrela toteaa.

Näyttelytilassa hallitsevat valurautapilarit, jotka ovat laatuaan Suomen ensimmäiset. Pilarit tilattiin alun perin Ruotsista, mutta lopulta ne valmistettiin Fiskarsin konepajalla.

”Suomalaiset onnistuivat siinä, missä ruotsalaiset epäonnistuivat. Samalla luotiin yhteys Fiskarsin ja Finlaysonin välille. On kiinnostavaa huomata, että molemmille alueille on nykyään ominaista taiteen ja kulttuurin vahva läsnäolo.”

Antti Järvi

Vesa Varrela ja muotoilua TR1:ssä.

GRAFIIKANLEHTI 2005

JULKAISIJA
Grafiikanpaja Himmelblau Oy
Finlaysoninkuja 9, 33210 Tampere
Puh. 03-213 3050, Fax 03-213 3052
e-mail: himmelblau@himmelblau.fi

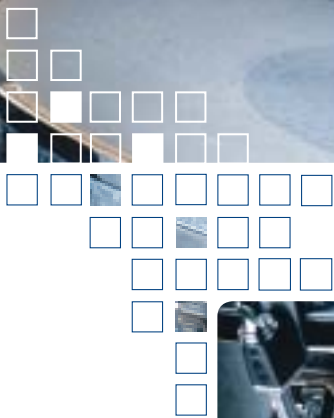
TUOTTAJA Pertti Ketonen
TRAFIIKKI Terttu Suominen
PÄÄTOIMITTAJA Tiina Nyrhinen
GRAAFINEN SUUNNITTELU JA TAITTO
Brand New Way / Tallu Konttinen
TEOSKUVAT Studio Jouko Järvinen

HENKILÖKUVAT Tiina Nyrhinen,
Veikko Halmetoja ja Antti Järvi
KUVANKÄSITTELY
Kustannushuone Oy / Kari Lahtinen
PAINOPAIKKA Aamulehti / Lehtipaino
JULKAISUPÄIVÄ 1.6.2005

ISSN 1455-8815

KANSI: Tuukka Peltonen: Kylpijät, 2005. Yksityiskohta teoksesta. Puupiirros, 123 x 175 cm, sarja 3. Kuva: Studio Jouko Järvinen.

OUTO KUMPU

Oikean tahdin varmistaa – Outokumpu-tekijä.

Vankka ruostumattomaan teräkseen liittyvä osaaminen sekä kyky ratkaista ongelmia ovat vahvuksiimme. Yhdistämällä ruostumattoman teräksen hyvät ominaisuudet erikoisosaami-
semme löydämme uusia ratkaisuja sinunkin haasteisiin.

Outokumpu-tekijä on lupaus. Se on kilpailuetu, jonka tarjoamme asiakkaillemme. Sen avulla pääsee parhaaseen tulokseen – jopa musiikki-instrumenteissa.

Outokumpu on kansainvälinen ruostumattomaan teräkseen ja teknologiaan keskittyvä yhtiö. Visionamme on olla kiistaton ykkönen ruostumattomassa teräksessä ja perustaa menestyksen toiminnalliseen erinomaisuuteen. Useilla eri aloilla toimivat asiakkaamme ympäri maailmaa käyttävät metallituotteitamme, teknologiaamme ja palvelujamme. Niiden avulla autamme asiakkaitamme saavuttamaan kilpailuetua. Kutsumme tätä lupaustamme Outokumpu-tekijäksi.

www.outokumpu.com

OUTO
KUMPU

Yksilölliset kehykset käsityönä, mittavat määrät sarjatyönä. Toimitukset nopeasti kautta koko Suomen.

TAIDEKEHYSTÄMÖN AMMATTILAISET

Myymäla ja kehystämö: Pyynekintie 25, 33230 Tampere. Puh. (30) 22 37 425
www.kehysmalkki.com • www.kehystarina.fi

S L I I K E E
K E H Y S
Malkki
K K E H Y S L I I K E

TR1 on Tampereen kaupungin museotoimen hallinnoima, mutta näyttelyitä tiloihin tuottaa joukko pirkanmaalaisia taiteen ammattilaisia. Joukkoon kuuluvat muun muassa Valokuvakeskus Nykyaika, Grafiikanpaja Himmelblau ja Pirkanmaan muotoilu- ja taideteollisuusyhdistys Modus ry, jonka varapuheenjohtajana Vesa Varrela toimii.

”Tällainen konsepti ei ole vielä laajalle levinnyt. Yhteistyö kannattaa, sillä yhdessä saamme enemmän ja pystymme tarjoamaan yllättäviäkin näyttelyelämyksiä. Dokumentaarinen valokuva voi olla rinnakkain taidekäsityön kanssa ja videotaide taidegrafiikan kanssa. Vaihtuvuus on nopeaa, samoin reagointikyky”, Varrela kertoo.

Vanha turbiinirakennus TR1:n kyljessä.

Grafiikanpaja Himmelblau oma Koskigalleria on vain pienen harppauksen päässä TR1:stä. Se on Finlaysonin toinen tuore näyttelytila. Se löytyy idyllisen Finlaysoninkujan varrelta rakennuksesta, jossa aloitti toimintansa maan ensimmäinen kemiallinen valkaisuaitos. Gallerian asiakaspalvelupisteessä toimitusjohtaja **Pertti Ketonen** juo kahvia ja selittää uuden tilan luonnetta.

”Haluamme tehdä aluetta tunnetuksi grafiikan kautta. Oman näyttelytilan avulla voimme esitellä paitsi omaa myyntikokoelmaamme myös järjestää erilaisia vaihtuvia teemanäyttelyitä.”

Marko Lampisuo vedostaa Himmelblausssa.

Himmelblau on yksi alueen vanhimmista vuokralaisista. Se aloitti toimintansa vuonna 1989 näyttelytilan naapurista, jossa nykyään sijaitsee taiteilija **Osmo Rauhan** työhuone. Muutama vuosi myöhemmin yritys perusti yläkertaan suuren, kauniilla koskinäkymällä siunatun työpajan.

”Ympyrä sulkeutuu, sillä olemme palanneet suunnilleen sinne, missä aloitimmekin. Työpajaan voi edelleen tutustua joka kuukauden viimeisenä sunnuntaina, mutta muuten se pysyy rauhallisena työtilana. Emme halua häiritä tarkkaa vedostustyötä”, Ketonen kertoo.

Kun tehdastoiminta Finlaysonin alueella loppui 1990-luvun alussa, hallit pilkottiin erilaisten pienyrittäjien työtiloiksi: oli autokorjaamoja, bändien treenikämppejä, taiteilijoiden työhuoneita, arkkitehtien työyhteisöjä ja käsityöläisten pajoja. Vuosien mittaan pienet saivat väistyä suurempien tieltä ja käsityö muuttui toisenlaiseksi. Alueen valtasivat it-alan, mainonnan ja viestinnän ammattilaiset.

Muuttajien joukossa oli myös graafinen suunnittelija **Nalle Ritvola**, joka kolmen muun alan yrittäjän kanssa perusti alueelle Finlaysonin Valo-nimisen osaamiskeskitymän.

”Pääsyyn muuttoon oli paikan atmosfääri”, Ritvola myöntää. ”Nimen suhteen sattui mukavasti tasavuotia, sillä sähkövalosyötettiin Suomessa ensimmäisen kerran Finlaysonin kutomosaliissa keväällä 1882. Me muutimme alueelle tasan 120 vuotta myöhemmin.”

Valossa toimii neljä yksittäistä yritystä, jotka tällä hetkellä tekevät töitä muun muassa Raflatacille, Tampere-talolle, Metso Paperille ja Muumilaaksolle. Ritvolan oma kädenjälki on tuttua muun muassa monen Tampereen taidemuseon ja Museokeskus Vapriikin suurnäyttelyn materiaalista.

”Yhteistyö on valttia tälläkin alalla, ja tarvittaessa voimme yhdistää voimamme. Kilpailu on kovaa, sillä alan koulutusta on paljon ja kynnys aloittaa toiminta madaltunut. Monet luulevat, että työn tekemiseen riittää vain tietokone ja siihen tarvittavat ohjelmat. Tämä on kuitenkin sekä käsityötä että aivotyötä.”

Helene ja Marie ovat Sulzer-höyrykoneen sylinteriparit. Työväen keskusmuseon erikoissuunnittelija **Kimmo Kestinen** esittelee ylpeänä huoneen kokoista keksintöä, joka on Höyrykoneen museon päänähtävyys.

”Tämä kone oli 1900-luvun alkupuoliskolla tehdasalueen sydän. Sitä käytettiin kehräämö Siperian sekä niin sanotun uuden kutomon voimanlähteenä. Koneen tuottama pyörivä liike siirrettiin vauhtipyörän kehällä olevien köysien välityksellä voimansiirtoakseleille, jotka olivat tehdassalien katoissa, ja näiltä valta-akseleilta hihnoilla kehruu- ja kutomakoneille”, Kestinen kertoo.

Koneiden tilalla on nykyään Siperiassa liikekeskus, lukuisia ravintoloita ja suurkuvanäyttöjä, joissa pyörivät Finlaysonin oman tv-kanavan ohjelmat. Uudessa kutomossa on puolestaan Tampereen ammattikorkeakoulun Taiteen ja viestinnän osasto. Kymmenen vuoden peruskorjauksen jälkeen Finlaysonin alueesta on tullut yhtä suuri työnantaja kuin tehdas aikoinaan oli.

”Viime vuosisadan alussa yli kolmetuhatta työntekijää kehräsi noin kaksi ja puoli miljoonaa kiloa lankoja ja kutoi reilut puoli miljoonaa kappaletta kankaita. Teh-

Vanha paja löytyy TR 5:stä Rupriikista.

das oli silloin Suomen suurin työnantaja. Nyt alueella työskentelee ja opiskelee saman verran ihmisiä.”

Finlayson oli oma kaupunkinsa Tampereen kaupungin sisällä. Sillä oli aikoinaan oma kirkko, koulu, sairaala, kirjasto, kauppa, poliisi ja palokunta. Jossain vaiheessa tehdas painatutti jopa oman setelirahan palkkojen maksamiseen. Samankaltaista oman kaupungin luonnetta alueessa on vielä tänäkin päivänä.

”Alue on saatu ansiokkaasti eläväksi, ja tehtaan vanhoja rakenteita on onneksi jätetty jäljelle. Joskus tosin toivoisi, ettei kaikki olisi aina niin korjattua ja siistiä. Käytön jäljet tapaavat kadota.”

Työväen keskusmuseo esittelee työväenperinnettä, työn historiaa ja sosiaalishistoriaa. Näyttelyiden kirjo vaihtelee taide- ja valokuvanäyttelyistä historiallisiin näyttelyihin. Lisäksi museo järjestää kävelyretkiä Finlaysonin menneisyyteen.

”Työväen keskusmuseo on kymmenessä vuodessa kasvanut merkittäväksi valtakunnalliseksi erikoismuseoksi. Kokoelmissamme on noin 400 000 valokuvaa ja 60 000 esinettä. Esineet voivat olla melkein mitä vain, huonekaluja, rintamerkkejä tai teatteripukuja”, Kimmo Kestinen luettelee.

TR1:n sisäänkäynnistä löytyy tie myös Mediamuseo Rupriikkiin, jossa voi tutustua viestinnän historiaan ja tehtaan vanhaan pajaan. Siperian alakerrasta löytyy maailman ensimmäinen Vakoilumuseo, joka esittelee tiedusteluun ja vakoiluun liittyvää esineistöä.

Ensi vuonna Finlaysonin museotarjonta kasvaa vielä ainakin yhdellä.

”Vanhan tehtaan Pumpulisaliin on tarkoitus perustaa Tekstiiliteollisuusmuseo. Se toteutetaan yhteistyössä Museokeskus Vapriikin kanssa”, Kestinen paljastaa.

Höyrykone Helene ja Kimmo Kestinen.

GRAAFINEN PUUTARHA

Tiina Nyrhinen

kukoistaa aikojen yli

HUGO SIMBERG: Taiteilija kaivertaa laattaa syntymäpäivänään 24.6.1912 Niemenlautalla.
Kuvataiteen keskusarkisto

Jokaisella vanhalla talolla on kummituksensa. Finlaysonin tehdasmiljööseen kuuluvan vanhimman rakennuksen, Kuusvooninkisen kummitus saa kesän ajaksi seurata Hugo Simbergin grafiikan piruroista ja lempeäilmeisistä luurangoista.

Hugo Simbergin (1873-1917) nimi tuli suomalaisen taidemaailman tietoisuuteen 1890-luvun puolivälissä. Hän opiskeli kaksi vuotta Viipurin taidekoulussa ja siirtyi Taideyhdistyksen piirustuskouluun Ateneumiin vuonna 1893. Aikalaiset pitivät hänen teemojaan lapsellisina ja piirtäjän taitojaan puutteellisena, vaikka nykykatsoja ei esimerkiksi *Halla-* tai *Syksy-*teosten edessä löydä mitään moitittavaa.

Taiteilijan täti **Alexandra** oli lähettänyt veljenpojalleen symbolismista kertovan lehtileikkeen ja kehottanut poikaa olemaan tuhlaamatta aikaansa vanhanaikaisiin taideopintoihin. Keväällä 1895 Simberg jättikin pääkaupungin ja lähti Ruovedelle **Akseli Gallen-Kallelan** oppilaaksi. Kalelan korvessa mestari ja oppipoika syventyivät viivasyövytyksen, temperamaalauksen ja puupiirroksen saloihin, tekivät muotokuvia toisistaan ja tutkivat ympäröivää luontoa ja tallensivat valmiiksi pohjustetuille laatoille paikallisten ihmisten kasvopiirteitä. Gallen-Kallela raportoi kollegalleen ja ystävälleen **Louis Sparrelle**:

”Minulla on ollut täällä oppilas, Simberg, joka aivan harvinaisen lahjakas. Hänen taiteensa tulee merkitsemään paljon, jos hän kulkee eteenpäin sitä tietä, jolla nyt on. Ihan ihmeellinen lahjakkuus, aivan 1300-1400-luvun vanhojen mestareiden tyyliin. Ja hänen naiiviutensa on aitoa (ei teennäistä). Hänen teoksensa vaikuttavat kuin saarnat, joita kaikkien täytyy kuunnella ja jotka porautuvat muistiin. Se johtuu siitä, että ne on tehty niin todellisesti ja sellaisella tunteen hehkulla.”

Kalelan takkatulen loimussa miehet upoutuivat syvälle uskonnollisiin ja teosofiisiin pohdintoihin. Pariisissa keväällä 1896 käynyt Simberg osasi siteerata ajan symbolistista runoutta ja tunnisti itsessään primitiivisen maalarin, joka halusi tarjota unensa muiden nähtäville. Gallen-Kallela oli tarpeeksi viisas opettaja rajataksaan ohjauksensa tekniikkaan. Simberg sai rauhassa kehittää omaa unenomaista maailmaansa.

Ajan taiteessa käsiteltiin kuolemaa erilaisin hienovaraisin viittein ja symbolein. Simbergille kuolema oli keskiäikaisista puupiirroksista ja primitiivishenkisistä kirkkomaalauksista tuttu mustaviittainen luuranko. Simbergin kuolemahahmo on myötätuntoinen kanssakulkija, joka suree itsekin vaikeaa tehtäväänsä. Pahojen voimien apurit, peikkomaiset piruparat joutuvat itsekin välillä hankaluuksiin, jopa kerjuulle.

Symbolistit halveksivat luonnontieteellistä maailmankuvaa ja naturalistista taidetta. Simberg ei ollut puhtasverinen symbolisti, sillä häntä kyllä kiinnosti myös ihmisen ja luonnon todenmukainen esittäminen. Kenties piirroskyvyn puutte-

siin takertunut kritiikki vaikutti siihen, että Simberg hioi rinnan unimaailmansa kanssa myös realistista esityskykyään.

Siispä Simberg sovitti unensa ja näkynsä tarkasti kuvattuun suomalaiseen miljööseen, tavallisten isäntien ja renkien elämään, salvottujen hirsirakennusten raajamiin pihapiireihin.

Etenkin mustavalkoisen grafiikan piiristä voi poimia monia tädin ja isän realistisia muotokuvia. Hän kuvasi myös Luutamummon ja Haka-Jussin rypyisiä kasvoja, ja törmääpä teosluettelossa jopa erääseen kansanpukuiseen Ruokolahden eukkoon, jonka karut kasvat Simberg oli kaivertanut aivan Edelfeltin tyyliin.

Kansallisuusaate ei koskaan ominut Simbergiä. Häneen ei kohdistunut paineita suuren suomalaisen maisemamaalauksen tai historiallisen aiheen kuvaamisesta. Vaikka hänen kykyjään alettiin vähitellen taidepiireissä arvostaa, aiheet olivat kansallisiin tarkoituksiin hieman liian eksentrisiä, liian persoonallisia. Kalevala-teema loistaa poissaolollaan.

Simbergin maisemat tunnistaa toki suomalaisiksi, ja nimesipä hän yhden tyvenen Säkkijärven maisemansa Suomalaiseksi elegiaksi. Rauhallisten merellisten poukamien kuvaajana Simberg oli ilmiömäinen, muutamalla viivalla hahmottaja. Myöhemässä tuotannossa esiintyy rajuja myrskytuulia, vellovia aaltoja ja ääri-asennossaan pullistelevia purjeita.

Kuivalla maalla taiteilijan katse pysähtyi jäsentämään maisemaa vaatimattomien, anonymien risuaitojen, siltojen, laitureiden, portaiden ja tienmutkien kautta. Talvisessa järvimaisemassa mies ja hevonen kärryineen taittavat matkaa hyttysen kokoisina pisteinä.

Simberg nousi harvemmin mäenharjalle kuvatakseen sieltä juhlallisesti levittäytyvää järvi- tai harjumaisemaa. Häntä kiehtoivat maan tasalta nähty auringonlaskun tai nousun punainen kumotus synkeän kuusimetsikön takaa.

Teollisuusmaisemat ja koneiden kuvat ovat symbolistimme grafiikasta vähiten tunnettu osa. Hänen ehdotuksensa Kymi-yhtiön symboliksi vuodelta 1999 on puoliksi kotka, puoliksi leijona. Myöhempien graafikoiden hieman pelkistämänä aarni-

kotka on edelleen käytössä UPM-Kymmenen logona. Suunnittelukilvan voitettuaan Simberg sai Kymi-yhtiöltä toimeksiannon myös juhla-addressin valmistamiseksi, ja vuonna 1900 hän oleskelikin Kuusankoskella tallentaen Kymin paperitehtaan miljöötä valokuviiin ja sitten myös viivasyövytyslaatalle.

Tampereella nähdään sarja tämän juhla-addressin signeerattuja toisiovedoksia. Paksun addressin nahkakannet ja kohokuva-aiheet Simberg suunnitteli itse. Alkuperäistä nahkakantista, kotkan pronssikynsillä koristeltua kokonaistaideteosta säilytetään Turun taidemuseossa.

Simberg ei ollut ainoa taiteilija, jota Suomen nouseva teollisuus työllisti. Monet vuosisadanvaihteen taiteilijat Edelfeltistä Gallen-Kallelaan ja Pekka Haloseen kuvasivat satamia höyrylaivoineen, kaivoksia ja paperiteollisuuden energiantuotantoon valjastamia koskinäkymiä.

Simbergin yksityiskohtaiset piirrokset höyryllä toimineista puuhiomakoneista ja selluloosatehtaan keittimistä sointuvat hyvin TR1:n saliin, jossa Suomen ensimmäiset valurautapilarit on jätetty raajan maalaamattomaan asuunsa. Löytyypä taiteilijan tuotannosta tunnelmallinen näkemys sadan vuoden takaisesta pikaratikastakin.

Kesäinen tunnelma löytyy Niemenlautan maisemasta. Viipurista 30 kilometrin päässä Säkkijärvellä sijainnut suvun Keltainen huvila oli Simbergille aurinkoinen Arkadia, levon ja rentoutumisen paikka, jossa hänen taiteellista työtään ymmärrettiin ja tuettiin. Hän vietti siellä kaikki kesänsä aina isän äkilliseen kuolemaan 1914 saakka.

Niemenlautalla, pienessä kesäkäyttöön soveltuvassa ateljeessa ja puisen uima-uoneen ja laiturin tuntumassa syntyi huomattava osa Simbergin tuotannosta. Palvelusväki, sekä sukulaisista veli **Guido** ja bernhardilaiskoira Sarto olivat Simbergin suosimia malleja. Impressionismin, uuden ilmvamman taiteen vaikutus alkoi tuntua Simbergin ilmaisussa vähitellen.

Taiteilija ehti useimmiten myös itse mukaan perhekuviinsa, ja tunnelma näissä valokuvissa ja niistä toteutetuissa viivasyövytyksissä on hyväntuulinen ja sees-

HUGO SIMBERG: Piru kiikussa. Pehmeäpohja, värivedos 1907. Kuvataiteen keskusarkisto / Janne Mäkinen

teinen. Vuonna 1910 Simberg meni naimisiin **Anni Bremerin** kanssa. Perheeseen syntyi kaksi lasta, **Tom** ja **Uhra Beata**.

Jotain Niemenlautan huolettomuudesta ja taiteilijan kepposiin taipuvaisesta luonteesta on tarttunut Simbergin kaivertamiin pikkupuruihin, sammunutta miestä herjaavaan pelimannikolmikkoon ja siihen sarvipäiseen säikyttelijään, joka pilkistää kaivonluukusta ja saa naiset huutamaan kauhusta.

Valokuva oli Simbergille tärkeä luonoksen korvaaja. Hänellä oli aluksi 12 x 16 cm:n kokoinen laatikkokamera, sitten Kodakin 6 x 9 cm:n kokoinen paljekamera, jossa käytettiin selluloosanitraattifilmiä. Simbergin toista tuhatta kuvaa kattava negatiivien ja valokuvien kokoelma on yli 400 grafiikanlaatan tavoin tallettuna Kuvataiteen keskusarkistoon.

Valokuvaa hyödyntämällä mallit saattoi vapauttaa pitemmän istunnon piinasta. Tampereen Keskustorin laidalla, Palanderin talon ateljeessa Simberg kuvasi laihoja tamperelaisia työläispoikia erilaisiin taakkaa nostaviin ja kantaviin asentoihin. Pojat tallentuivat litografioihin ja viivasyövytyksiin ja tietenkin Tuomiokirkon, silloin Johanneksen kirkkona tunnetun rakennuksen freskosikermään, jonka parissa Simberg vietti vuodet 1904-06. Vihreästä kankaasta tehty, oljilla täytetty kääro muuttui elämän kulumisen symboliksi, ruusuköynnökseksi.

Jotkut tyvenen sään laituriinäkymät ja kuvat kauniisti piirtyvistä laivanmastoista ja purjeiden ääri viivoista ovat valokuvissa jo sinällään herkullisen graafisia, ja Simberg antoi valokuvan ilmavan otteen vaikuttaa myös grafiikkaansa.

Simbergin viivasyövytysten tekstuuri oli aluksi tiheää, mutta ilmaisu pelkistyi osin juuri valokuvan vaikutuksesta. Mielenkiintoisia aluevaltauksia hän teki myös värittämällä laattaa niin että hänen vedostamansa teokset ovat kaikki hieman erilaisia, lähes monotypioita.

Grafiikka sai väistyä Simbergin tuotannosta muutamaksi vuodeksi Johanneksen kirkon suuren freskourakan tieltä. Uusi pohjustustekniikka, pehmeäpohja, sai Simbergin palaamaan vuonna 1906 grafiikan pariin. Simbergiltä löytyy 1910-luvun puolestavälistä lähtien myös sokeriakvaintatöitä. Samalla Simbergin ilmaisuun tuli tiheämpiä, tummempia sävyjä. Valokuvankaltainen realismi jäi etäämmälle.

Tuulee-teoksessa rivakka kesäpuhuri saa pienen veneen liitämään aavalla järvenselällä pelottavaa vauhtia. Pehmeäpohjaan Simberg ikuisti vuonna 1913 tunnelmallisen sukupolvien kohtaamisen, jossa taiteilijan isä ja Tom-poika astelevat rantaviivan tuntumassa **Iltaa kohti**.

Simbergin elämä päättyi äkilliseen sairaukseen Ähtärissä 44-vuotiaana 11. heinäkuuta 1917. Reilussa kahdeskymmenessä vuodessa syntyi tekniikoiltaan moninainen, tasoltaan vaihteleva, mutta tunnelmaltaan ainutlaatuinen tuotanto. Simbergin graafinen puutarha kukoistaa ajattomana sukupolvelta toiselle.

HUGO SIMBERG: Köynnöksenkantaja. Viivasyövytys, 1906. Kuvataiteen keskusarkisto / Janne Mäkinen

Omapäinen oppilas

MESTARI K:N SILMIN

”Outi oli ensimmäistä päivää koulussa. Tulin pitämään tunteja ja mietin, mikäähän epeli tuolla oikein on. Hän veisti puupiirrosta toinen jalka korkealla jakkaralla, ja suusta tuli repliikkejä, joita en ymmärtänyt”, **Pentti Kaskipuro** muistelee ensimmäistä kohtaamistaan **Outi Heiskasen** kanssa. ”Kun näin Outin piirroksia, ymmärsin kuitenkin heti, että tässä on taiteilija.”

Professori Kaskipuro on Heiskasen tärkein opettaja. Opettajan ja oppilaan suhde kehittyi ystävyydeksi, joka elää yhä. Kutsuimme Kaskipuron Tampereelle tutustumaan ja kommentoimaan Heiskasen takautuvaa näyttelyä, joka on koko kesän ajan esillä Sara Hildénin taidemuseossa Särkänniemen kainalossa.

Opettaja ja oppilas istahtivat Outi Heiskasen shakki-instalaatioon Sara Hildénin taidemuseossa. Kuva: Tiina Nyrhinen

OUTI HEISKANEN: Matkapuhuja, 1979. Viivasyövytys, akvatinta 12,5 x 16,5 cm. Kuva: Studio Jouko Järvinen

Heiskanen oli ollut kuvaamataidonopettajan virassa jo pari vuotta, mutta tuli vuonna 1966 suorittamaan jatko-opintoja Taideteolliseen oppilaitokseen. Alkuperäinen ajatus lavastajan koulutuksesta jäi, kun **Heikki Häivöja** suositteli hänelle grafiikanopintoja ja aineen uutta opettajaa.

”Hermostunut ja laiha kuin tikku, sittemmin pyöristynyt”, kuvailee Kaskipuro hymyillen. ”Hän tarttui ripeästi kaikkiin hommiin, mutta oli levoton ja aloitti monta työtä samaan aikaan. Ensimmäisenä vuonna hän hukkasi 23 alivuokralaisasuntoja avainta eikä pystynyt sisäistämään grafiikan tekemistä.”

Kun myös perhe muutti Jyväskylästä Helsinkiin, elämä tasaantui. Heiskanen päätti pyrkiä Taideakatemia puolelle. Parin vuoden päästä hän sai sieltä potkut. Sekä akatemia-aikana että sen jälkeen hän kävi ahkerasti Kaskipuron opissa.

”Outi on hiiva, joka laittaa taikinan nousemaan missä vain.

Hänellä on paljon hyviä ajatuksia, jotka ryöppyvät. Hänestä sain vastaväittäjän aina, kun sanoin jotain,” Kaskipuro muistelee.

Välillä Heiskanen auttoi Kaskipuroa jopa opiskelijoiden arvioinnissa:

”Kysyin Outilta muutamaa otteeseen, mitä numeroita opiskelijat ansaitsevat todistuksiinsa. Luotin hänen makuunsa. Hän on hirveän tarkka ja hyvä arvioimaan ihmisiä.”

”En tiedä, mitä Outi minulta oppi. Itse hän osaisensa hankki. Ei grafiikkaa voi opettaa samalla tavoin kuin elävän mallin piirtämistä”, Kaskipuro toteaa.

”Kun oppilas purki teoksiinsa syviä tunteita ja elämyksiä, koin olevani enemmän avustaja. Toimin herättäjänä ja toin muun muassa uusimpia taidekirjoja luokkaan.”

Kaskipuro ei ole koskaan opiskellut taiteilijaksi. Vuonna 1964 Kaskipuro oli mukana Venetsian bienna-

lissa ja myi paljon teoksiaan myös kansainvälisesti tunnettuihin taidemuseoihin. Tämän jälkeen Taideteollisen oppilaitoksen taiteellinen johtaja **Kaj Franck** halusi hänet grafiikan opettajaksi. Kurssi oli kuvaamataidonopettajille vapaavalintainen ja graafisen puolen opiskelijoille viimeisenä vuonna pakollinen. Kaskipuron mukaan tunnelma oli rento, koska kyseessä oli sivuaine.

”En ollut saanut metodista opetusta koulussa. En tiennyt, miten opettaa.”

Kaskipuro kertoo keskittyneensä käytännön opettamiseen. Oppilaat saivat vapaasti tehdä, mitä halusivat, kunhan tutustuivat kaikkiin perinteisiin tekniikoihin.

”On hyvä ymmärtää tekniikan, tiedon ja perinteen arvo ja olla kuitenkin ennakkoluuloton. Ei pidä takertua oppiin tai pykälään, vaan katsoa eteenpäin.”

”Opiskeluvauhti oli taideteollisessa tuolloin

aika laiskaa. Opettajat keskittyivät niihin, jotka olivat motivoituneita. Ei kannattanut yrittää väkisin pumpata, jos innostus puuttui. Osa opiskelijoista teki kuitenkin jatkuvasti enemmän kuin vaadittiin”, Kaskipuro muistelee.

”Itse asiassa oli minulle yllätys, että koulun kautta tuli kunnollisia graafikoita. Se ei ollut koulun tarkoitus alun perin, mutta hyvää satoa se tuotti,” hän tiivistää.

Heiskanen on edelleen Kaskipurolle erityinen kollega. ”Kun tapaamme, alamme puhua tekniikasta ja materiaaleista, joista olemme riippuvaisia.” Tiedonvaihto toimii Kaskipuron mielestä hyvin ja kun toinen keksii jotain, hän kertoo siitä. Se on tärkeää erityisesti nykyään, kun vanhat hyvät materiaalit alkavat hävitä tai niitä ei enää saa kaupasta.

”Vuorovaikutus pätee muihinkin entisiin oppilaisiin. He pystyvät opettamaan minulle monia asioita enemmän kuin minä heille”, Kaskipuro muistuttaa. ”Outilla on tietysti paljon sellaista, jota kaipaisin itselleni. Spontaanista välitöntä ja improvisoivaa. Hänen ilmaisu-

puoleensa ei mitenkään voinut puuttua. Hänellä on niin oma juttunsa: toisaalta kiinni perinteessä, mutta silti niin täysin omintakeinen ja ennakkoluuloton.”

Sama suhde kupariin yhdistää Heiskanen ja Kaskipuron tuotantoa. Kummankin teokset ovat pääosin mustavalkoista. Kaskipuro tuntee Heiskanen tuotannon läpikotaisin ja muistaa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki Sara Hildénin taidemuseoon ripustetut vedokset.

”Kun Outin tuotantoon tutustuu, niin huomaa, että teosten mytologia on hyvin henkilökohtaista; lähipiiristä ja perheestä lähtevää. Outi erittää kuvia jatkuvasti, en ymmärrä, miten hän ehtii tehdä niin paljon töitä. Silti hän ei ole koskaan tehnyt mitään rutiinilla tai väkisin.”

”Näyttely ei ole levoton, ja on oikea ratkaisu saada grafiikka hyvin esiin. Vedokset vaativat lähitarkkailua, jotta saa yksityiskohdista kaiken irti,” Kaskipuro pohtii.

Hän kiittää teoksia korkeatasoisiksi. Opettajaksi häntä ei äänensävyistä voi tunnistaa. Kommentit ovat enemmänkin kunnioittavan kollegan puhetta. Silti hän on aina Mestari K, opettaja, jota Heiskanen on heti valmis kehumaan, kun liittyy museossa seuraan, omien teostensa äärelle.

Mestari K ja oppilas Heiskanen Karusellin äärellä. Kaskipuro on kiinnostunut myös Heiskanen tavasta yhdistää vedoksiaan löytämiinsä materiaaleihin ja esineisiin. Kuva: Tiina Nyrhinen

Kuutti Lavonen, enkelit ja marttyyrit:

Tiina Nyrhinen

RIPAUS VAIKEUKSIA, AAVISTUS RATKAISUJA

Uskonnollisten pyhimyshahmojen ja arkkienkeliä tarinat ovat innoittaneet **Kuutti Lavosen** taidetta jo kauan. Mystiset runoilijat ovat tuottaneet kirjallisuuteen ”paksumahlaista uskonnollista tekstiä”, johon taiteilija huomasi palaavansa yhä uudelleen 1990-luvun alussa.

Lavosen enkeli-innostukseen ei liittynyt uskonnollista heräämistä. Taiteilija kutsuu itseään agnostikoksi ja mustaksi karitsaksi. Mutta enkeleistä hän löysi vastakaikua omalle barokin kaipuulle: uskonnollisen tunteen ja sensuaalisuuden liitolle.

Lavosen enkelit eivät ole välinpitämättömiä hartaudelle ja myötätunnolle, sillä juuri he tuntuvat kantavan suuren osan maan päällä kulkevien ihmisten suruista, rakkauksista ja hyljättyksi tulemisen tuskasta. Enkelien herkkä katse ja siunaavat eleet muistuttavat meitä turvan läsnäolosta, mutta myös kärsimyksestä. Enkelien elämä on saanut uusia sävyjä Lavosen tuotannon myötä.

”Jos on arkkienkeli Gabriel, niin on myös Gabriela. Ja jos enkelillä on lapsuus, hänellä on myös nuoruus ja kaikki muut ikävaiheet. Siksi voi tehdä kuvan, jossa esiintyy aikuisiän kynnyksellä oleva, neitseellinen nuori naisenkeli.”

Aikuisten enkelien rinnalle itsenäisiksi aiheiksi nousseet pienet puttoenkelit ovat Lavosen lasten, nelivuotiaan **Eekan** ja seitsenvuotiaan **Essin** ansiota.

”Amoriinit ovat tulleet mukaan lasteni ruumiillisuuden kautta, mutta myös niiden vaikeuksien kautta, joita isänä olemiseen liittyy,” Lavonen miettii.

”Kuvathan syntyvät ristiriidasta, ja mielenkiintoisimmillaan taide on silloin, kun kuvassa voi aistia jo aavistuksen ratkaisusta. Tällä tavoin intiimistä tulee yleistä, ja silloin se koskettaa myös ulkopuolisia.”

Kuutti Lavoselta ilmestyi myös enkeliteemaa käsittelevä runokirja keväällä. Kuva: Tiina Nyrhinen

Enkelien ja pyhimystarinoiden lisäksi Kuutti Lavonen on siirtynyt käsittelemään myös kärsimystä. Lavosen ensimmäinen passiomaalaus, ristiinnaulittua esittävä kuva, alkaa muotoutua tänä kesänä Tyrvään vanhaan Pyhän Olavin kirkkoon. Työ tuotetaan munatemperalla kuusipaneelin pintaan. Menetelmä on todistettu kestäväksi jo varhaisrenessanssin ajoista lähtien.

Lavonen on monien kuvataiteen tekniikoiden ystävä. Hän on tehnyt paljon litografiaa eli kiviopista ja hakenut tilaa myös Ranskan markkinoilta. Litografiasa häntä kiinnostaa se, että menetelmä mahdollistaa sekä piirustuksellisten, maalauksellisten että rikkaan valööriskaalan läsnäolon kuvassa yhtä aikaa. Serigrafiaa käyttäessään hän tekee mielellään suuria kuvia, Ranskassa hän on tuottanut jopa 160 x 120 kokoisia pintoja. Sarjallisten tekniikoiden ja piirrosten lisäksi hän maalaa myös suurikokoisia temperamaalauksia.

Johanna, Kuutti ja värien säätöpöydällä.

Kuutti on palannut Himmelblauhun tekemään metalligrafiikkaa.

”Metalligrafiikan tekniikoista pehmeäpohja sopii minulle hyvin, sillä sehän ottaa piirrosjäljen hirveän tarkasti talteen,” Lavonen esittelee.

Samalla kun haastattelu etenee, hän odottelee laatalle levitettyjen happojen vaikutusta. Himmelblauhun vedostaja **Johanna Pihlajamaa** valvoo kellon kanssa, että aika ei ylitä eikä laatta syövy liikaa.

Tulo Tampereelle merkitsi taiteilijalle paitsi sosiaalista yhteistyötä ammattivedostajien ja vapaa-aikaa tamperelaisten taiteilijakollegoiden kanssa, myös matkaa Simbergin taiteen lähteille. Tampereen tuomiokirkon
H a a -
voit-

tuneen enkelin, ystävällismielisten luuranko-puutarhurien ja omenaa suussa pitelevän käärmeen luota sopii hakea voimaa omiin enkeliteemoihin, kirkkotaiteen tulevasta haasteesta puhumattakaan.

”**Kun vertaan työni eri osa-alueita**, piirtäminen on niistä yksinäisin. Se on yhtä yksinäistä kuin säveltäjän tai kirjailijan työ. Maalataessa voin palata vanhaan, muunnella jo valmista pohjaa ja synnyttää jotain uutta. Piirtäminen on aina ’alla prima’ – kertasuoritus, joka vaatii suurinta lyhytaikaista keskittymistä.”

”Pajatyöskentely toimii vastakohtana ankaran piirtämisen yksinäisyydelle”, Lavonen kiteyttää.

Hän muistuttaa, että metalligrafiikan laitteiden ja tarvikkeiden kalleus ja yhteistyön edut ovat tehneet taidegraafikoista luontevia ryhmässä toimijoita.

Kuutti Lavonen on asunut Ranskassa useampaan otteeseen ja hallitsee keski-vertoa suomalaistaiteilijaa paremmin sekä maan kielen että kulttuurin. Pariisissa keväällä pidetty näyttely yhdessä **Visa Noroksen** kanssa avasi Lavoselle jälleen uusia yhteyksiä ja työmahdollisuuksia. Markkinat enkeliteemaisille, suurillekin serigrafioille ovat Ranskassa hyvät, mutta kovaa työtä oman työnsä kauppaamisen silti on.

Tänä keväänä ilmestyi myös runokirja Havahtumisia, jossa Lavosen runojen kuvituksena on sekä maalauksia, litografioita että metalligrafiikalla toteutettu enkelien sarja. Kirja on kaunis, mietiskelevä ja syvältä koskettava katse lähteen pohjalta, Narkissoksen ja Neptunuksen, ruumiillisten ja henkisten olentojen vetovoimaiseen piiriin. Kuva

KUUTTI LAVONEN:
Positivus 2005.
Akvatinta, pehmeä-
pohja, viivasyövytys.
21 x 15 cm, sarja 75.
Kuva: Studio Jouko
Järvinen

ja sana ovat vuorovaikutuksessa kuin maa ja vilja.

"Ranskan kielessä on sanonta *Violon d'Ingres*, joka viittaa taidemaalari Ingresin viulunsoittoharrastukseen ja siihen, että taiteilijalla voi olla toinen luova harrastus oman päätyön rinnalla. Kirjoittaminen on minun Ingres'n viulun. Pidän kirjoittamisesta, mutta rakastan kuvan tekoa", Lavonen erittelee.

"Kirjoitin nuorempana paljon myös taideskriittisiä ja esseitä. Silloin en kirjoittanut tutuistani tai sukulaisistani. Nykyään on toisin päin: en kirjoita asiaproosaa juuri muista kuin tuttavieni taiteesta," hän nauraa.

Kriitikon viitasta irti kasvaminen oli Lavoselle pitkä prosessi. "Tarvittiin kunnollisia onnistumisen kokemuksia kuvataiteen puolella."

"Sitä paitsi oli aika raskasta varjo-nyrkeillä poissaolevan kanssa," hän puhuu jaakobinpainista suhteesta isäänsä, vuonna 1970 edesmenneen **Ahti Lavosen**. Kuutti oli isänsä menettäessään vasta kymmenvuotias.

"Poissaolevan isän kanssa taistelu ja oman paikan löytyminen otti aikaa. Kesä 2004 oli siinä mielessä tärkeä, että meillä oli yhtä aikaa Helsingissä näyttelyt, isälläni muistonäyttely Taidehallissa ja minulla Didrichsenin taidemuseossa. Tämän jälkeen olen ollut enemmän sinut taustani kanssa."

Myös taiteen opettamisesta Kuutti Lavosella on kokemusta Kuvataideakatemiasta taidegraafikan professorin paikalta. Vaikka taiteilijana hän saa kulkea intuition varassa, tutkiminen on alkanut kiehtoa häntä yhä enemmän.

"Kun puhutaan taiteen tohtorin tutkinnosta, niin minusta kuvataiteilija tutkii aina ja joka tapauksessa. Taiteilijan kokemat elämykset tulevat usein taiteen historiasta. Väittelemisen ei poikkea taiteilijan työstä muulla tavalla kuin siten, että akateeminen maailma asettaa tarkempia raameja sanomisen tavoille."

Jätän Lavosen jatkamaan työtään Johanan ja enkeliensä parissa. Uudet teokset ovat tuttua Lavosta intiimimpää kokoluokkaa, niissä on impressionistisia tuiverruksia ja hulmahduksia. Pehmeäpohjalle piirretty terävä hahmo saa syövytysvaiheessa liisterihappokerroksesta vielä uutta, pehmeää ilmaa ympärilleen.

"Piirustuksiini on viime aikoina tullut kaudotaiteellisuuden sijaan enemmän arkaaisuutta ja fragmentaarisuutta. Näköjään muutos siirtyy nyt myös metallilaatalle."

Gabriel

**Lähestyn sinua,
kannan liljaa**

Astun askeleen aineettoman

**Vain rakkaudella voin
toteuttaa tekoni
ja kertoa
että saat lapsen**

**Lähestyn hiljaa,
kannan sinua
unessa
jossa näet sen mitä
halusin kertoa**

Kuutti Lavosen kirjasta Havahtumisia, toim.
Satu Itkonen. Kirjapaja, Helsinki 2005.

Taiteilija tarvitsee

MALLIN

Veikko Halmetoja

MARJATTA HANHIJOKI: *Susanna, Via Parfumerie, 2004, viivasyövytys. Kuva: Studio Jouko Järvinen*

Mallin läsnäolo saa Marjatta Hanhijoen kuvat elämään.

Mallien kanssa työskentelevä Marjatta Hanhijoki piirtää kuvan suoraan laatalle. Hän on kiinnostunut arjesta ja siitä, miten eri tavoin sen voi kokea ja elää. Ajaton tunnelma vallitsee usein hänen teoksissaan.

Hänen ateljeeseensa ei ole osoitetta, on vain osattava jäädä oikealla pysäkillä pois. Taiteilija tulee vastaan ja johdattaa Helsingin reunalle, vanhoissa ratikkatalleissa sijaitsevaan valtakuntaansa.

Tila on täynnä tavaraa. Pöytä, jonka äärellä juomme teetä, mahtuu juuri ja juuri paikalleen, ja sen edessä seisoo tukevalla maalaustelineellä kesken oleva muotokuva. Ikkunoista rakentunut seinä tekee tilasta avaran ja valoisan.

Hanhijoki on valmistunut aikanaan Taideoikeuden oppilaitoksen kuvaamataidonopettajaosastolta, siltä samalta, jolla **Pentti Kaskipuro** toimi grafiikan opettajana. Hän on osallistunut 1970-luvun alusta asti säännöllisesti koti- ja ulkomaisiin yhteisnäyttelyihin ja pitänyt yksityisnäyttelyitä. Opettajana hän on ollut sekä Taideoikeudessa korkeakoulussa että Kuvataideakatemiassa.

Viime vuosina hän on toiminut Suomen taiteilijaseuran näyttelykoordinaattorina. Kuuden vuoden pesti päättyi vuoden 2004 lopussa, ja aikaa omalle työskentelylle jää nyt paremmin.

Tultuaan Helsinkiin 1970-luvulla Hanhijoen oli vaikea löytää malleja.

”Otin yhteyttä Invalidisäätiön sairaalaan ja kysyin, voisinko tulla sinne piirtämään. Minulle annettiin lupa, kunhan potilaiden henkilöllisyys ei paljastuisi”, hän kertoo. ”Potilailla riitti ajateltavaa omassa toipumisessaan, eikä heillä ollut aikaa kiinnittää huomiota minuun. Sain työrauhan.”

”On kiinnostavaa, miten ihminen selviää potilaana. Tilanteessa, jossa ihminen määrittäytyy vaaleansinisen pyjaman kautta ilman omaa sosiaalista verkostoa, menettää identiteettinsä helposti.” Vuonna 2002 Hanhijoki palasi uudestaan sairaalaan piirtämään ja kokosi näyttelyn siellä tehdyistä uusista ja vanhoista töistään.

Mieluiten hän kuitenkin työskentelee ennestään tuttujen mallien, ystävien tai sukulaisten kanssa. ”Jos aiheena on kylpeminen, luontevin lopputulos syntyy kylpyhuoneessa niin että alastomina ovat sekä taiteilija että malli.”

”Olen kokeillut työskennellä ilman mallia, mutta en osaa piirtää muistiväraisesti. Tärkein-

tä on, että malli on siinä minun edessäni, vaikka lopputulos ei olisikaan lainkaan näköinen. Ilman mallia ei saisi mitään aikaiseksi.”

”**Olen koulunut** itseäni tekemällä kuvia itsestäni. Siinä ei tarvitse miellyttää ketään. Aina kun on kyse toisesta ihmisestä, pyrkii ehkä tiedostamattaankin sellaiseen lopputulokseen, että se kelpaisi mallille. Toisaalta moni malli kasvaa piirtämisen edetessä siihen, että hän ei piirroksessa ole niin kaunis kuin todellisuudessa”, Hanhijoki selittää hymyillen.

”Kun tapaan jonkun, jonka kasvot tai kädet ovat visuaalisesti kiinnostavia, saatan pyytää häntä malliksi”, hän kertoo. ”Jotkut hämmentyvät, mutta useimmat suostuvat.” Silloin hänen mukaansa on erityisen antoisaa, jos saman ihmisen kanssa voi jatkaa useamman kerran. ”Tärkeää on, ettei malli enää jännittäisi sitä, että tuijotan häntä ahkerasti. Mallin pitää myös ymmärtää, ettei jokaisella kerralla synny kuvaa. Pitää olla aikaa kokeilla.”

Hanhijoki tekee myös tilausmuotokuvia. ”Siinä on oma jännityksensä, kuin alkaisi kirjeenvaihtoon tuntemattoman ihmisen kanssa. On löydettävä jokin piirre, joka kiinnostaa vähintään niin kauan kuin kuvan tekeminen kestää.”

Hanhijoki työstää kuvan suoraan laatalle, niin että hän piirtää kuvan pohjustetulle kuparilevylle.

levylle ja syövyttää laatan sen jälkeen. Teoksesta tulee vedostettaessa piirroksensa peilikuva.

”Mieluummin otan riskin, että sommitelusta tulee omituinen, kuin alan tehdä luonnoksia ja kopioida sitten niitä laatalle. Ensimmäisen kosketuksen on säilyttävä. En pidä luonnosten kanssa työskentelystä, se on kuin omaa teostaan kopioisi”, Hanhijoki selittää.

Hän syövyttää kerros kerrokselta aina uuden viivasyövytyksen. Työskentelytapa on hidas, mutta helposti hallittavissa eikä vaadi voimaa.

”Kun kupari tulee piirtäessä pohjustuksen alta esiin, kuvan mahdollisuudet alkavat. En juuri koskaan saa teosta valmiiksi kertaistumalla.” Kun uteliaisuus voittaa, hän ottaa koevedoksen kesken prosessin ja jatkaa sen jälkeen piirtämistä.

Hän epäilee käyttävänsä liian vähän erilaisia tekniikoita hyödykseen. Toisaalta viivasyövytyksen mahdollisuudetkin riittävät. Ainoastaan valokuvaukseen pohjaavaan polymeerigravyyriin hän haluaa paneutua paremmin. ”Se antaisi matkoilla uudenlaiset mahdollisuudet työskentelylle, kun ei tarvitsisi kantaa kuparilevyjä mukanaan.”

”**Haluan löytää talojen takapihat,** ränsistyneet puutarhat ja vähiten käytetyt tempellit. Haluan tuntea löytäneeni aiheen itse ja tehdä siitä kauniin.”

”Hankin materiaalia ympäröivästä maailmasta ja minua kiinnostaa miten ihmiset toimivat. Teokseni eivät ole mahtipontisia vaan pienieleisiä ja niukkoja. Esteettinen puoli nousee tärkeäksi”, Hanhijoki määrittelee. ”Kuvista jäävät pois asiat, jotka eivät vält-

ole niille olennaisia. Usein olen kuitenkin tyytymätön siihen, minkä verran kiinnostavaa saan kuvaan mahtumaan.”

”Ei ole olemassa yhtä arkea, joka olisi kaikilla sama, vaikka oma arki tuntuukin kokonaisvaltaiselta. Venäjällä ja Kiinassa arkea eletään lännestä katsoen eri ajassa. Siellä ehtii vielä mukaan 60-luvun muutoksiin. Se on kiinnostavaa”, hän pohtii.

”Valitsen aiheita, joita kuka tahansa voi havaita. Pidän kuitenkin siitä, että voin lisätä teokseen hieman menneisyyden tunnelmaa. Rapautuva seinä tai vanha kylpyamme ovat romanttisia kehyksiä mallille.”

Hänen teoksissaan on ajattomuutta, jota on vaikea selittää. Osittain se on taitavasti valittujen aiheiden ansiota. Ihminen on loppujen lopuksi muuttunut vain vähän, ja kun hänelle antaa pääosan, on ajan kulua vaikea havaita. Olennainen on piirteisä ja asennossa.

Hanhijoki opettaa niin taiteen sisältöjä kuin konkreettista tekemistäkin. Yksi tehtävä on opettaa, miten löytää tasapaino näiden välillä askel askeleelta. ”Ensimmäinen vuosikurssi haluaa aina tehdä kaikkea, heitä pitää jarrutella, ettei eteneminen ole liian nopeaa”, hän kuvailee.

”Pitää myös muistaa, että epäonnistuminen on sallittua, kunhan on edes yrittänyt.”

Omalta opiskeluajaltaan hän muistaa Kaskipuron opettajana, joka ei alleviivannut itseään lainkaan. Taiteilijalla oli tärkeä ominaisuus olla pihtaamatta tietoaan ja osaamistaan. Häntä oli helppo lähestyä eikä hän ollut koskaan inhottava tai omahyväinen.

”Kaskipuro on vaikuttanut siihen, millainen itse olen opettajana. Tiedän mitä pitää vaatia: saada oppilas yrittämään ja ylittämään itsensä. Hyvä opettaja opettaa itsekuria ja on visuaalisesti ankara, mutta osaa jättää myös omaan rauhaansa”, Hanhijoki pohtii.

”Huipulle ei ole oikotietä, vain säännöllinen työskentely kartuttaa reppua.”

Marjatta Hanhijoen teoksia on Himmelblau Koskigalleriassa näyttelyssä Pentti Kaskipuro ja oppilaat. Kuva: Veikko Halmetoja

3 x 30+

Kolme taiteilijaa vastaa kysymyksiin taiteen tekemisen syistä, tavoista ja tavoitteista.

1. Nimi
2. Ikä
3. Asuinpaikka
4. Koulutus
5. Miten päädyit sinne opiskelemaan?
6. Teetkö jotain muuta työtä ohessa?
7. Toivoisitko että voisit keskittyä vain taiteen tekemiseen?
8. Tekniikkasi?
9. Teet grafiikkaa, miksi?
10. Onko sinulla taiteellisia esikuvia?
11. Iän puolesta olet ns. nuori taiteilija. Milloin et enää ole?
12. Hienointa tähän mennessä?

1. Päivi Hanni

2. 33
3. Tampere, Pyynikki
4. Kuvataiteilija, Kankaanpään taidekoulu

Pala maata, pala taivasta, 2004
akvatinta, polymeeri, chine collé, 95 x 128 cm, sarja 2

5. Tausta löytyy ehkä lapsuudentoverini kautta, jonka vanhemmat tunsivat kuvataiteilijoita Hailuodossa, mm. Marjatta Hanhijoen. Näin tuli tutustuttua siihen maailmaan ja saatua vaikutteita. Oulun kuvataidepainotteisen lukion jälkeen hain Kankaanpään taidekouluun.

6. Olen opettanut vuodesta 1996 lähtien. Ensin opetin enemmän lapsia ja nuoria kuvataidekouluissa ja aikuisia vapaan sivistystyön parissa. Viime vuosina olen ollut tuntiopettajana sekä Satakunnan että Tampereen ammattikorkeakoulussa.

7. Olen miettinyt sitä. Pyrin koko ajan siihen, että on aikaa omalle tekemiselle. Toisaalta leipä tulee varmemmin opettamisen kautta. On myös mukava keskustella oppilaiden kanssa taiteesta ja maailman asioista. Kun itsellä on näyttelykiire, opetus-tehtävät tuntuvat syövän aikaa.

8. Metalligrafiikkaa. Miten sen kaiken tiivistäisi? Käytän perinteisiä etsausta ja akvatintaa, myös kopiosyövytystä ja chine collé -tekniikkaa. Toisaalta nyt töiden luonne on vähän muuttunut ja sen kautta myös menetelmä. Tällä hetkellä yhdiste-

len enimmäkseen polymeeria ja akvatintaa. Ilmaisu on mennyt maalauksellisempaan suuntaan.

9. Olen työskennellyt sen parissa ja sitä kautta se on muodostunut omaksi lajikseni. Maalaus ei riitä minulle, olen siihen liian malttamaton. Kuulostaa oudolta, koska myös grafiikassa vaaditaan kärsivällisyyttä. Ajattelen kuvan tekemisen grafiikan keinoin, mutta silti ei ole itsestäänselvyys, että saan tekniikoiden kautta aikaiseksi haluamani lähtökohdan. Vedossarjani ovat ajan myötä kasvaneet. Vedostan tällä hetkellä itse teokseni, ja enemmän tekisinkin uusia töitä kuin vedostaisin lisää.

10. Ei ketään selkeää yksittäistä, jonka voisin mainita.

11. Ymmärrän, jos minua katsotaan nuorena taiteilijana. Kyllähän sitä itsekin miettii mihin kategoriaan kuuluu, kun ajattelee esim. nuorten näyttelyitä. Ehkä vielä hetken kuulun, riippuu missä yhteydessä asiaa katsotaan.

12. Hienompia hetkiä on, kun löytää teokseen ne oikeat värit ja muodot. Tulee se vedos, johon on tyytyväinen. Paras hetki on pajalla iltamyöhällä kun huomaa, että siitähän tuli sellainen kuin piti tai jopa parempi. Kymmenen vuoden aikana on oppinut luottamaan, että homma kulkee ja menee eteenpäin. Tämän on mahdollistanut säännöllinen työskentely ja sen kautta esim. näyttelyt ja niihin liittyvät kontaktit. Olen ollut aika onnekas taiteellisella urallani. Olen iloinen, että töitani on esimerkiksi esillä julkisissa kokoelmissa.

1. Tuukka Peltonen

2. 30
3. Virrat, Jäähdyshuone
4. Kuvataiteilija, Kankaanpään taidekoulu

Nimetön, 2004
puupiirros 123 x 104 cm, sarja 2

5. Oli aika selkeä homma, että juuri kuvataiteilijan ammatti olisi minulle oikea.

Vuonna 1996 hain Kankaanpään taidekouluun ja pariin muuhun paikkaan. Pääsin Kankaanpään.

6. Teen opetushomia esimerkiksi taidekouluissa ja vedän kursseja Taidekeskus Mäntinrannassa.

7. En oikeastaan. Opettaminen ei tunnu raskaalta, koska sitä ei ole liikaa. Se on hyvä vastapaino työlle, se on niin erityyppistä. On hyvä nähdä, mitä muut tekevät. Siinä oppii samalla. Koen sen piristävänä, se on minulle sosiaalista elämää. Taiteilijan työ on niin paljon itseksensä tekemistä ja itsensä kanssa olemista.

8. Teen puupiirroksia yhden laatan tekniikalla ja öljyliukoilla väreillä. Kaikki värit vedostetaan samalta laatalta, työprosessin edetessä kaiverretaan laattaa lisää, eli laatta tuhoutuu työn edetessä. Teen pieniä sarjoja ja viimeisen vuoden aikana olen tehnyt kookkaita teoksia, jotka olen kiinnittänyt maalauskanakalle. Tällöin teen vain yhden tai kaksi vedosta.

9. Grafiikan tekemisen tekninen prosessi alkoi kiinnostaa heti alusta asti. Se mitä kaiverretaan laatalle, on lopullista. Sitä ei voi korjailta, päälle ei voi maalata. Vaikka tekniikka mahdollistaa maalausten tavoin runsaan värien käytön ja jälkikin voi olla maalauksellista, siinä ei kuitenkaan voi koskaan palata taakse päin. Se luo teko-vaiheeseen oman jännitteen. Täytyy pitää itsensä aika herkillä, ettei tule tehtyä väärä ratkaisuja, ettei työ mene pilalle. Prosessin kautta työ kuitenkin elää, eikä ikinä ole kovin selkeää kuvaa lopputuloksesta. Toinen kiinnostava asia on tietysti puupiirroksen jälki, jonka olen kokenut hyvin läheiseksi heti kun ensimmäiseni tein. Ekspressiivinen jälki syntyy, kun laattaa kaiverretaan ja puu käyttäytyy omalla tavallaan ja väri telataan laatalle. Maalauksella sellaista ei saa aikaiseksi.

10. Tietysti taiteen historiassa on paljon loistavia taiteilijoita, ihan perinteisesti *Picasso* ja *Matisse*. Nykyaikaisista kiinnostaa 80-luku, erityisesti *Francesco Clemente* ja *Mimmo Paladino*.

11. 36 vuotta on raja, jonka jälkeen ei enää pysty osallistumaan nuorten taiteilijoiden näyttelyihin. Minusta sillä ei ole niin merkitystä.

12. Taiteen tekeminen on hienoin asia, pystyn tekemään tätä työtä ja se on pääammattini. On hienoa, että voin työskennellä päivittäin. Edistyn ammatissani ja pientä muutosta tapahtuu. Hienoa oli myös päästä ensimmäiseen kunnon jyrätettyyn näyttelyyn vuonna 1998 Grafinnovaan Vaasassa.

1. Johanna Pihlajamaa

2. 32
3. Tampere, Amuri
4. Kuvataiteilija AMK, Imatran Taideoppilaitos / Tamk/ttvo

"Passikuvat": Tiina Nyrhinen

Heijastus I, 2005
öljyväripuupiirros, 60 x 80 cm, sarja 20

5. Kävin artesaanikoulutuksen ja tajusin, että kuvan teko kiinnostaa minua enemmän kuin käsityö. Nuorempana se oli ollut jo mielessä, mutta siellä ajatus vahvistui. Hain useampaan taidekouluun ja pääsin Imatralle.

6. Olen taidevedostaja, eli teen toisten taiteilijoiden vedoksia omien teosten ohella. Voi myös sanoa, että teen toisten teosten ohella omia töitä.

7. Kyllä. Se on sitä, mitä on kuvitellut tekävänsä. Työ vedostajana on antoisaa. Siinä on paljon hyviä puolia, enkä välttämättä osaisi luopua siitä. Haluaisin kuitenkin toteuttaa enemmän omia töitä. Himmelblaussa olen oppinut paljon enemmän kuin olisin voinut kuvitella.

8. Käytän puupiirrosta, ja jos on tarve, yhdistän siihen metalligrafiikkaa. Puupiirroksessa värikentistä tulee aivan erilaisia kuin akvatintalla. Metalligrafiikalla taas saa aikaan ohutta viivaa. Käytän tekniikkaa sen mukaan mitä teos vaatii ja kaiverran tai syövytän useammalle laatalle. Silloin ei tarvitse vedostaa kaikkia vedoksia eikä vaiheita putkeen. Uusimmissa töissä alimmaiseksi on vedostettu ohut metallipigmentti, ja niissä on enemmän värejä kuin kuvaelementtejä.

9. Kun kaivertaa puupiirroslaattoja, pystyy miettimään ja suunnittelemaan teosta eteenpäin. Kun tekee kuva-aihetta, voi samalla miettiä värejä. Kaivertaminen on välillä rankkaa, silloin tuntuu sormissa työnteon maku. Se on rauhoittavaa. Omiin vedosteni suhteen en ole puritaani. Työni ovat hirvittävän työläitä vedostaa, eikä minua haittaa, jos niihin jää pieniä eroja esimerkiksi värisävyihin. Uniikkiteoksia ei ole kuitenkaan tullut nyt mieleen tehdä. Ehkä olen jotenkin aivopesty, ajattelen että pitää olla sarja, kun on kyse grafiikasta.

10. Tarkoitetaanko ketä ihailee vai sitä mihin itse pyrkii? On monia tekijöitä, joita arvostan, mutta kaikilla on sekä hyviä että huonoja teoksia.

11. Nyt kun olen täyttänyt 30. Sitä vanhempia ei pidä sanoa nuoriksi. Nuori taiteilija on silloin, kun pääsee taidekoulusta. No, ehkä se mitataan uran pituudella se nuoruus.

12. Kun on saanut hyvän kuvan tehtyä. Ensin ei uskalla edes katsoa ja sitten, kun huomaa onnistuneensa, elää sillä nosteella monta päivää. Hienoa on myös saada vieraskirjassa positiivista palautetta. Monet kun eivät kirjoita siihen edes nimeään. Kun sitten joku kehuu, niin sitä on mukava lukea.

Veikko Halmetoja

Grafiikkaa TAIDEKORTTELIN ytimessä

”Onpas sinulla täällä hyvää taidetta”, kuului eräänä päivänä ovelta, kun akateemikko **Outi Heiskanen** ja hänen opettajansa **Pentti Kaskipuro** astuivat sisään Helsingissä Uudenmaankadulla sijaitsevaan galleria Arteemuun.

Tuttuuden tunne on helppo arvata ja huumorinpilke ymmärtää, sillä tämän gallerian seiniltä loistavat paitsi Kaskipuron ja Heiskanen omat teokset, myös Mestari K:n muiden oppilaiden, kuten **Elina Luukasen** ja **Esa Riipan** tuotanto. **Ulla Rantanen**, **Inari Krohn**, **Kuutti Lavonen** ja **Kain Tapper** kuuluvat myös Arteemun valikoiman ykkösketjuun.

Nimilistä voi kuulostaa Himmelblau ystävien korvissa tutulta, sillä pajan vedostaman taiteen myynti on jonkin aikaa ollut Arteemun galleristin **Mauri Heiskanen** käsissä. **Juhani Linnovaaran** litoja serigrafiateosten lisäksi tuttu joukko muodostaa Arteemun tarjonnan keskeisen ytimen.

Kesällä Mauri Heiskanen löytää Retretistä myymästä Himmelblau grafiikkaa. Tästä syystä Helsingin gallerian ovia on aivan sydänkesällä turha repiä.

Arteemun kotikatu on Helsingin tällä hetkellä trendikkäimpiä. Lyhyessä ajassa moni galleristi on muuttanut tilansa Boulevardilta tai muualta keskustan alueelta Uudenmaankadulle ja huomannut, miten hyödyllistä on gallerioiden keskittyminen

pienelle, helposti kävelen hallittavalle alueelle.

”Olemme jonkin verran mainostaneet yhdessä. Jokapäiväistä yhteistyötä kahdentoista galleriayrittäjän kesken on se, että osataan ohjata asiakas eteenpäin, jos omasta galleriasta ei löydy aivan asiakkaan hakemaa,” Mauri Heiskanen kertoo.

Merkittävä sykäys Uudenmaankadun kehitykselle oli, kun Design Forum Finland hylkäsi idean Katajanokalle siirtymisestä ja muutti lokakuussa 2004 Dianapuiston laitaan. Tältä Designmuseon naapurissa sijaitsevalta paikalta vaikutuspiiri leviää sekä Kaartinkaupungin, Punavuoren että Ullanlinnan suuntaan.

Uudenmaankadun kapakkakuilusta on kehittynyt taidekatu, jolla turistit viihtyvät myös päiväsaikaan. Aivan Arteemun naapurista löytyvät muun muassa trendipaikka Bar 9, suosittu gourmet-ravintola Demo ja kasvisravintola Vege.

”Mies saattaa soittaa aamupäivällä jostakin teoksesta, jota vaimo oli illalla ravintolaan mennessä katsellut kiinnostuneena,” Mauri Heiskanen hymyilee. Kadun kuluttajiin kuuluvat luonnollisesti myös läheisen kustannusosakeyhtiö Otavan asiakkaat, kirjailijat ja henkilökunta.

Suurin osa grafiikasta myydään yritys-, liike- ja merkkipäivälahjoiksi, mutta uusiakin asiakkaita Heiskanen on huo-

Tiina Nyrhinen

Mauri Heiskanen galleria on kotiutunut Uudenmaankadulle.

mannut grafiikalle löytyvän. Nuoret ovat kiitettävän hyvin löytäneet grafiikan kotiensä sisustamiseen.

Nykypäivän asiakas osaa jo galleriassa sopeuttaa haluamaansa taidetta muuhun sisustukseensa. Mauri Heiskanen galleriasta asiakas voi viedä teoksen kokeiltavaksi olohuoneensa seinälle ja vaikka tulla vaihtamaan sen, jos se ei sopinutkaan paikalle.

”Pelkän vedoksen myyminen ei oikein saa asiakasta innostumaan”, Mauri Heiskanen on havainnut.

Kaikki Esa Riipan teokset Heiskanen on kehystyttänyt hieman patinoidun pronssin oloiseen listaan, jonka tunnelma ja sävy sopivat erityisen hyvin teosten värimaailmaan. Metallinsävyisiin tyylikkäisiin puukehyksiin on kehystetty myös Elina Luu-

kasen kotikulmilla Töölöstä vedostetut aiheet. Yhtenäisyys on valttia myös siinä osastossa, jossa Pentti Kaskipuron, Outi Heiskanen ja Kain Tapperin grafiikantyöt keskustelevat sivistyneesti keskenään.

Kajaanista Helsinkiin muuttaneelta Mauri Heiskaselta kysytään usein, onko hän sukua Outi Heiskaselle. ”Oikeasti emme ole, mutta olemme Outin kanssa kyllä sopineet, että näinkin voi sanoa: sielujen sukulaisuutta kyllä löytyy,” grafiikalle sydämensä menettänyt galleristi hymyilee.

Tiina Nyrhinen

Galleria Arteemu, Uudenmaankatu 11, 09-6927 910. www.artteemu.fi. Avoimna ti-pe 11-17, la-su 12-16. Suljettu kesällä 18.6. - 8.8.2005.

UNELMIEN TARUSTO esittelee Outin ja Inarin

Kuten useimmissa pikkukaupungeissa, myös Savonlinnassa tori on kesällä kaupungin ydin. Oopperajuhlille saapuneet matkailijat juovat torilla aamukahvia, paikalliset päivittelevät ja toiset etsivät kukkia, perunoita, mansikoita tai lörtsyjä.

Torin kulmalta lähtee Haapasalmenraitti, silta, joka vie muutamassa minuutissa suoraan Taruston ovelle. Galleria, grafiikanpaja ja kehystämö Tarusto sijaitsee vanhassa sinisessä puurakennuksessa Puistokatu 7:ssä. Ei olekaan ihme, että paikalliset ovat kutsuneet rakennusta Siniseksi kulmaksi.

Taruston omistavat taidegraafikko **Taru Innanen** ja hänen miehensä ja **Jukka Innanen**. Kolme vuotta sitten he ottivat riskin, muuttivat Savonlinnaan ja perustivat Taruston.

”Lähdimme rakentamaan tätä minun ammattini ympärille. Otankin ihan järjestelmällisesti aikaa taiteen tekemiselle”, Taru puhelee.

Innaset elävät unelmaansa. Pikkukaupungissa ympärivuotisen gallerian, kaikille avoimen grafiikanpajan ja kehystämön pyörittäminen on haasteellista, mutta haaveethan eivät useinkaan ole heti saavutettavissa.

”Meille on sanottu, että tarpeeksi hullut ideat toimivat”, Taru naurahtaa.

Ensimmäisten vuosien aikana Taruston toiminta muotoutui nykyisiin uomiinsa, ja pikkuhiljaa Innasten idean toimivuus on tullut todistettua.

Vuoden 2004 alusta alkaen Tarusto on järjestänyt näyttelyt yhteistyössä grafiikanpaja Himmelblau kanssa, ja myynnissä on myös kattavasti Himmelblau taiteilijoiden vedoksia. Tarustossa ovat esittäytyneet esimerkiksi **Kirsi Neuvonen**, **Pentti Kaskipuro** ja **Elina Luukanen**.

Huhti-toukokuussa Tarusto karisteli viimeisetkin talven rippeet ikkunanpielistään ja valmistautui tulevaan kesään **Annu Vertasen** puupiirrosten näyttelyllä. Kesällä galleriassa on **Outi Heiskanen** ja **Inari Krohnin** näyttely.

Taruston suuret ikkunat, vanhat peiliovet ja kaakeliuunit luovatkin näyttelytilaan idyllisen tunnelman. Taruston galleria on varmasti jotain sellaista, mitä **Esa Riippa** toivoo taiteelta verratessaan sitä kamari-musiikkiin.

Taruston aloittaessa toimintansa Sini-nen kulma oli hieman syrjässä Savonlinnan keskustasta. Kun tori ja Puistokadun välinen silta valmistui kesällä 2003, kaupunki levittäytyi Taruston portaille.

Nyt Tarusto vuorostaan haluaa näkyä kaupungilla, jotta ihmiset uskaltaisivat

Sakari Martikainen

Silta vie Savonlinnan torilta suoraan Tarustoon.

helpommin astua kolme porrasta galleriaan. Tarustolla on kesällä oma koju torilla, ja Outi Heiskanen Pensastuulikansa on taas karannut galleriasta vastapäiseen Joel Lehtosen puistoon.

”Näyttelykesästä tulee Outi Heiskanen ja Inari Krohnin myötä hauska ja mielenkiintoinen sekoitus Outin sokin -menteliteettia ja Inarin hillittyä puupiirroksen rauhaa,” Taru lupaa.

”Näyttely on mielenkiintoinen, ja Savonlinnassahan kesä on aina mielenkiintoinen”, Jukka nauraa.

Kaisa Alenius

Galleria Tarusto, Puistokatu 7, Savonlinna. 040-5083531, 0400-847473. www.tarusto.com. Avoimna ti-pe 11-17, la 10-13, 1.7.-6.8. joka päivä 9-19. Outi Heiskanen ja Inari Krohnin grafiikkaa 26. elokuuta saakka.

TAMPERE. TAITEEN JA KULTTUURIN SUURKAUPUNKI.

Tampereen seutu on todellinen keidas kulttuuri-
matkaajalle. Alueelta löytyy yli 40 museota
ja mielenkiintoisia tapahtumia riittää.
Tässä muutamia oivallisia esimerkkejä, joihin
kannattaa tutustua lähemmin.

Hugo Simberg TR1:ssä

Tampereen Finlaysonin
alueen Kuusvoininkiseen
keväällä avatun Taideraken-
nus TR1:n kesän ohjelmis-
tossa on neljä näyttelyä.
Hugo Simberg esitellään
Grafiikanpaja Himmelblaun
ja Valokuvakeskus Nykyajan
kokoamissa näyttelyissä
sekä taidegraafikkona että
valokuvaajana.
Modus ry esittelee puoles-
taan Simbergin tyttären Uhra
Beata Simberg-Ehrströmin
ryijyjä.

Uhra Beata Simberg-Ehrström,
ryijy Fuga

Hugo Simberg,
Piru kiikussa, 1907

Beata ja Hugo, 1902

Lisäksi esillä on tampere-
laista kuvataidetta Museo Villa
Urpon kokoelmista.
Näyttelyt ovat avoinna TR1:ssä
5.6.-21.8.2005

Väinö Linnan aukio 13,
Tampere
Puh. (03) 260 4180, 4/1€,
Av. ti-su 10-18

Vieškeät varjot, mainiot marionetit

Näyttelyssä kuljetaan teat-
terinuken seurassa kaukaa
Aasiasta Eurooppaan ja
Suomeen asti. Varjonuket,
marionetit, sauva- ja käsinu-
ket sekä paperiteatterit esite-
levät nukketeatterin moni-
muotoista, mielikuvituksen
värittämää maailmaa.
Vapriikissa 9.10. 2005 asti

Amazonian intiaanikulttuureita Venezuelasta

4.9.2005 asti

VAPRIIKKI

Veturiaukio 4, Tampere
Puh. 020 716 6966, 5/1€ (8/3€)
Av. ti, to-su klo 10-18, ke 11-20,
www.tampere.fi/vapriikki

Humanismin lähettiläät

Italialaisia taideaarteita
Belgradin kansallismuseon
kokoelmista

Lorenzo di Credi,
Jeesus-lasta palvotaan.

Harvinainen kokonaisuus ita-
lialaisen vanhan taiteen aartei-
ta on nyt ensi kertaa näyttely-
kierroksella Euroopassa.

Tampereen taidemuseo

Puutarhaku 34, Tampere, av. ti-su 10-18, 6/2€
Puh. 020 716 6577, www.tampere.fi/tamu

Outi Heiskanen

21.8.2005 asti

Grafiikkaa ja tilateoksia
1960-luvulta tähän päivään.
Näyttely kattaa museon
molemmat kerrokset.
Se toteutetaan yhteistyössä
taiteilijan kanssa ja on esil-
lä ainoastaan Tampereella.

Av. ti-su 11-18
(-31.8. myös ma) 7/3 € tai
Särkänniemen avain

Sara Hildénin taidemuseo

Särkänniemi, puh. 02071 43500
www.tampere.fi/hilden

Leza Lidow - Ikuinen kamppailu

(yhteistyössä Dom
Nascokina Art Gallery,
Moscow)

Leza Lidow,
Ikuinen
kamppailu
(yksityiskohta)

Lidowin taiteessa maalaus-
taide ja kuvanveisto yhdis-
tyvät tavalla, joka on tuttu jo
renessanssiajan taiteesta

Richard Deacon

5.11. lähtien

Gerhard Richter

3.9.-16.10.2005

Gerhard
Richter,
Betty 1991

FESTIVAALEJA JA TAPAHTUMIA

Lapsikuoro Vox Aurea esiintyy Tampereen Sävelessä
myös tänä vuonna.

Tampereen Sävel 8.-12.6.2005
Tampere Jazz Happening 4.-6.11.2005
Tammerkosken sillalla -kesäfestivaali 1.-9.7.2005
Tammerfest 13.-17.7.2005
Kukkaisviikot 22.-31.7.2005
Tampereen Teatterikesä 8.-14.8.2005
Tapahtumien Yö 11.8.2005
Pispalan Sottiisin Tanssimania 29.9.-2.10.2005
Tampereen kansainväliset lyhytelokuvajuhlat 8.-12.3.2006

Tietoa kulttuuripalveluista www.tampere.fi/kulttuuri
Sivuilta löytyvät myös Tampere Filharmonian, Tampere-
talon, Tullikamarin kulttuurikeskuksen, teattereiden,
näyttelyiden ja kulttuuritapahtumien tiedot.

Kysy lisää!

Tampereen kaupungin kulttuuritoimi

Marcus Simmons Jazz Happeningissä

Puutarhaku 11
(ma-pe 8.30-15.45)
PL 487, 33101 Tampere
Puh. 020 716 6137
kulttuuri@tt.tampere.fi